

Autenticitate

La un interval de o lună doar, iată că de la rubrica „dicționar teatral”, unde Aurel Brumaru i-a stabilit, într-un mod filozoficește sugestiv, câteva precepte (v. „Teatrul”, nr. 2/1975), — preocuparea pentru autenticitate trece, cu intenții mai mult sau mai puțin aplicative, la rubrica de „interferențe”. În prelungirea și pentru deschiderea de compas a celor scrise de Brumaru, aș implica în discuție — dintre nenumăratele posibile — și o definiție a lui Walter Benjamin, serios îngrijorat de soarta operei de artă „în epoca reproductibilității sale tehnice”, adică, am spune astăzi, în epoca înfloririi mass-mediilor și a culturii de massă: „Autenticitatea unui lucru — scria înainte de război ginditorul german — este chintesența a tot ceea ce, încă de la originea lui, poate fi transmis, de la durata materială pînă la virtutea de a fi mărturie istorică”. Urmindu-și raționamentul, Benjamin precizează că, prin reproducerea tehnică, opera de artă își pierde autoritatea și aura, iar, pe de altă parte, reproducerea se sustrage cadrului tradiției, deoarece — multiplicată — ea „așează în locul unui eveniment unic, o serie cantitativă de evenimente” (v. Walter Benjamin, *Schriften*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1955).

Relieful obținut de Benjamin este ușor de confruntat cu practica, începînd cu nivelul produselor meșteșugărești: de pildă, simțitoarea diferență — prin absența „virtuții de a fi mărturie istorică” și toate celelalte — dintre cojoacele populare, țărănești, relansate cu grație în moda noastră feminină, și cele confecționate în cooperativele orășenești de artizanat. Ca să nu vorbim de reproducerea, la scară artizanală, a sculpturilor brâncușiene de la Tg. Jiu: ele popularizează într-un fel exterior opera marelui artist și, în același

timp, o golesc de chintesență, de autoritatea originalului și, bineînțeles, de aura autenticității.

Aceleași probleme apar și în reproducerea însoțită de traducere. La propriu, dintr-o limbă în altă limbă. Nu încercăm oare o senzație de inautenticitate — deci de stridentă neplăcere — atunci cînd ascultăm cîntece folk anglo-saxone tălmăcite în românește, dar mai ales atunci cînd motive melodice autohtone sînt cîntate în manieră anglistă, cu sonuri și inflexiuni brito-celto-germanice? S-ar părea că din gurile mîhnîșilor neo-trubaduri ies niște ființe fabuloase, un soi de capre negre fâgărășene în kilturi din Scoția...

Dar în teatru, există loc pentru inautenticitate? Există. Și nu, cum s-ar crede, doar în imaginea teatrală a spectacolului finit, ci chiar mai devreme, chiar în faza de alcătuire a repertoriului. Iată două aspecte. O piesă italiană sau spaniolă se traduce din franceză sau din engleză. O piesă italiană sau spaniolă nu este introdusă în repertoriu pe baza unui studiu al literaturii și al vieții teatrale din țara ei, ci pentru că a făcut succes la Londra sau la Paris. Și într-un caz, și într-altul, nu este vorba oare de o reproducere a reproducerii? Și, în consecință, nu se pierde ceva, poate destul de mult, din „autoritatea” și din „aura” de prospețime, pe care le cere pînă și compunerea unui repertoriu? Astfel, cred că e legitimă să începem judecarea autenticității sau a inautenticității unui teatru încă de la programul său repertorial, rezultat întotdeauna al unei tensiuni culturale soluționate pozitiv sau negativ, în funcție de energiile ideologico-estetice de care dispune.